

Тематика: Юридичні науки

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЩОДО ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ В УКРАЇНІ

Галунько В.М.

Херсонський факультет

Одеського державного університету

внутрішніх справ

ORCID.or/0000-0002-0563-0576

vera.galunko.00@i.ua ;

vera.galunko.00@ gmail.com

В Україні всі процеси державотворення пов'язані з утвердженням нової системи духовних цінностей, серед яких найвищою є людина, її права, життя, здоров'я, честі і гідність. Особливу роль у цій системі цінностей відіграє правова культура у якій через права та обов'язки особи, розвивається демократизм, законність та правопорядок. Громадяни повинні знати й поважати закони, співвідносити з ними свої інтереси і вчинки, а закони у свою чергу мають стояти на захисті їх прав. Держава через відповідні органи забезпечує справедливість і дієвість закону, надає громадянам можливість звертатися до закону для захисту власних прав у разі виникнення конфліктів. Найважливіший принцип правової держави це верховенство закону, який забезпечує права і свободи громадян в усіх сферах життєдіяльності, а члени суспільства з повагою ставляться до закону. Саме правова культура громадян є фундаментом нового суспільства в Україні.

Так, у статті третій Конституції України наголошено: “Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави. Конституцією визначає, побудову демократичної правової держави, яка б відповідала вимогам сьогодення [1]

Говорячи про історичний розвиток правової культури та правосвідомості то їх розділяють: на історичні періоди, перший - самостійна держава (Київська Русь, козаччина, доба Центральної Ради), правова культура українського народу мала цілком сформовану структуру й високий рівень розвитку. Знаходячись в умовах так званої “прикордонної” цивілізації, Україна не могла не запозичати тих чи інших (а відтак – і правових) ознак культури. В той же час українці вносили до них свої традиції та стиль; українська правова культура в наведені періоди відзначалася природним демократизмом, гуманністю й лібералізмом; усвідомлення саме національних традицій права дозволяє на історичному фундаменті української культури відбудовувати правове виховання, формувати правові пріоритети, правосвідомість” [2, с 9-10]. Ю.

Шемшученко зазначив, що право і культура є взаємопов'язаними, взаємодіючими між собою категоріями. Це зумовлено тим, що право є елементом культури суспільства, його соціальною цінністю. Цей зв'язок і взаємодія простежуються по багатьох напрямках. Виявлення і усвідомлення цих напрямів має важливе значення для побудови правової держави [3, с.4-5]. На сьогодні, правову культуру суспільства в цілому, розглядають та характеризують наявністю конституційно закріплених та гарантованих прав, свобод і обов'язків громадян, то правову культуру особи, в кожному конкретному випадку, від її усвідомлення та ставлення до закону, а також реалізації прав та виконання обов'язків, тобто від її менталітету. Ряд українських дослідників вважають, що на формування менталітету впливають такі чинники, як геополітичне положення українських земель, тривала бездержавність української нації, а також тривале роз'єднання українських земель. Та виокремлюють чотири її ознаки: інтроверсивність вищих психічних функцій у сприйнятті навколишньої дійсності, яка проявляється в зосередженості особи на фактах і проблемах внутрішнього, особистісно-індивідуального світу; кордоцентричність, яка проявляється в сентименталізмі, чутливості, любові до природи, у пісенному фольклорі, яскравій обрядовості, естетизмі народного життя, культуротворчості; анархічний індивідуалізм, який проявляється в різних формах відцентрового, партикулярного прагнення до особистої свободи, без належного тяжіння до державності, коли бракує ясних цілей, достатньої стійкості, дисципліни й організованості; переваги емоційного, почуттєвого над волею та інтелектом, переваги морального буття над інтелектуальним в екзистенційному значенні [4].

Дійсно процес формування правової культури особистості є процесом накопичення знань про право і він повинен починатися з дитячого садочка, школи, ВНЗ з подальшим утіленням цих знань у правомірну поведінку. На жаль в Україні підхід про запровадження вивчення та доведення правової культури дещо «однобокий», уривчастий. Так як, приклад у школах програмою, передбачено вивчення прав дітей, однак про їх зобов'язання мови не йде. У подальшому у вищих

навчальних закладах, особливо юридичного спрямування, також у більшості випадків вивчаються права, обов'язки в основному, тільки ті що закріплені Конституцією. У особистості складається стала думка, що у неї тільки є права і з цього впливає вседозволеність дій, що призводить до вчинення правопорушень або ми можемо говорити про правовий нігілізм, який є не тільки у молоді, а і чиновників вищої ланки, що на жаль ми все більше спостерігаємо в нашому суспільстві.

Тому питання виховання правової культури серед населення України є вкрай актуальним, якому необхідно приділяти особливу увагу. У першу чергу це має бути постійне інформаційне навчання із засобів масової інформації, телебачення тощо. По друге, вивчення основ права починаючи з дитячих садочків. По третє, постійне проведення навчання у школах, трудових колективах. Лише розуміння права та чітке виконання обов'язків дозволить побудувати демократичну державу.

Список літератури:

1. Конституція України: Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Твердохліб Л.В. Формування правової культури старшокласників у навчальних закладах нового типу: Автореферат дис. ... канд. педаг. наук. Луганський державний педагогічний університет імені Тараса Шевченка. Луганськ, 1999. 22с.
3. Шемшученко Ю. Теоретичні засади взаємодії права і культури. Право та культура: теорія і практика. Збірник тез. Міжнародна науково-практична конференція. Київ: МП "Леся", 1997. С. 4-5.
4. Ворона В.М. Інформаційно-аналітичні матеріали. НАН України. Інститут соціології. Київ. 2000. 389 с.